

Aanvullend onderzoek steenuil Reusel

Resultaten van aanvullend veldonderzoek

Sweco Nederland B.V.
Onderwerp

Aanvullend onderzoek steenuil
Reusel

Projectnummer

51009762

Klant

Gemeente Reusel-De Mierden

Versie

C

Datum

10-05-2023

Auteur

Anna Paulusse

Documentnummer

NL23-648800269-50188

Gecontroleerd door

Niels de Nijs

Vrijgegeven door

Pauline Maas

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel	4
1.3	Plangebied en voorgenomen ontwikkeling	4
2	Onderzoeksmethodiek	6
2.1	Protocollair onderzoek	6
2.2	Leefwijze en territoria	7
3	Resultaten en effectanalyse	9
3.1	Resultaten	9
3.2	Analyse en effectbepaling	12
4	Samenvatting en conclusie	16
5	Referenties	17
	Bijlage 1 Toetsingskader Wet natuurbescherming: soortenbescherming	18

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Reusel – De Mierden is voornemens om het bedrijventerrein Kleine Hoeven uit te breiden. Fase I van dit bedrijventerrein is de afgelopen jaren tot ontwikkeling gekomen en momenteel nagenoeg uitverkocht. In het oorspronkelijke plan was al rekening gehouden met uitbreiding van dit bedrijventerrein op langere termijn. De uitbreiding moet gaan plaatsvinden ten zuiden van de straat Kleine Hoeven.

Omdat de voorgenomen ingreep mogelijk negatieve effecten heeft op beschermde soorten en/of (natuur)gebieden, is door Sweco Nederland B.V. in 2022 een verkennend natuuronderzoek¹ uitgevoerd waarin het voornemen getoetst is aan de Wet- en regelgeving voor natuur.

Ten aanzien van soortenbescherming is in deze verkenning geconcludeerd dat de aanwezigheid van steenuil niet op voorhand kan worden uitgesloten en dat nader soortgericht onderzoek noodzakelijk is om de effecten van de ontwikkeling te bepalen. Naar aanleiding hiervan is een vooronderzoek uitgevoerd om de eventuele functies van het plangebied voor de steenuil in kaart te brengen². In 2023 is een volledig aanvullend steenuilonderzoek uitgevoerd, conform het Kennisdocument Steenuil van BIJ12.

1.2 Doel

Het doel van het onderzoek is om te bepalen of het planvoornemen uitvoerbaar is in het licht van de Wet natuurbescherming. De inventarisaties brengen de mogelijke functies van het plangebied voor steenuil in beeld. Op basis hiervan worden de effecten van het voornemen op steenuil bepaald. Tevens wordt inzicht gegeven of sprake is van een ontheffingsplicht in de uitvoeringsfase, alsmede of een eventuele ontheffing verleenbaar wordt geacht.

1.3 Plangebied en voorgenomen ontwikkeling

Het plangebied is gelegen in het buitengebied van Reusel, aan de Kleine Hoeven in het zuiden van Reusel, de gemeente Reusel – De Mierden in de provincie Noord-Brabant. Het plangebied bestaat uit enkele akkerlanden en een braakliggend stuk grond met (tijdelijke) opslag van zand en andere materialen.

Het gebied wordt doorkruist met een greppel, en er zijn enkele struiken en bomen aanwezig. Daarnaast is een greppel aanwezig langs de begrenzing van het plangebied, parallel aan de weg. De ligging van het plangebied is weergegeven in Figuur 1.1. In Figuur 1.2 is een schetsontwerp van het plan Kleine Hoeven fase II weergegeven.

¹ Sweco Nederland B.V., 2022. *Verkenkend natuuronderzoek Reusel*. Versie C1, projectnummer 51009762. Referentienummer: NL22-648800269-38337

² Sweco Nederland B.V., 2022. *Notitie vooronderzoek steenuil Kleine Hoeven 2 te Reusel*. Projectnummer 51009762

Figuur 1.1 ligging van het plangebied, Kleine Hoeven fase II te Reusel (rood omlijnd)

Figuur 1.2 ontwerp plantekening van het planvoornemen

2 Onderzoeksmethodiek

Uit het verkennend natuuronderzoek is gebleken dat het plangebied mogelijk een functie heeft als leefgebied van de steenuil, dit gelet op de kleinschalige inrichting van het plangebied. Het plangebied is geschikt bevonden als potentieel foerageergebied.

2.1 Protocollair onderzoek

Het onderzoek naar steenuilen is uitgevoerd conform het Kennisdocument Steenuil (BIJ12), de soortinventarisatieprotocollen van Netwerk Groene Bureaus en de methode opgesteld door Steenuilenoverleg Nederland STONE (Bloem et al. 2001). Hiervoor zijn drie bezoeken uitgevoerd, in de optimale periode van half februari tot en met half april. De bezoeken zijn telkens met één ecooloog uitgevoerd welke tijdens geschikte avonden het plangebied en de omgeving systematisch af is gegaan om territoria van steenuilen te onderzoeken. Het plangebied is middels deze inspanning in voldoende mate onderzocht. Hierbij is de baltsroep van de steenuilen afgespeeld om een territoriale roep van de steenuil uit te lokken en een indicatie te krijgen van de aanwezigheid van een individu of een paar. In Figuur 2.1 *locaties waar geluidnabootsingen na afgespeeld ten behoeve van het steenuilonderzoek (rode driehoeken)* zijn de locaties van de geluidsnabootsingen weergegeven met rode driehoeken. In tabel 2.1 zijn de inventarisatiemomenten en weersomstandigheden voor het aanvullend steenuilonderzoek weergegeven.

Voor dit aanvullend onderzoek voor de steenuil is informatie opgevraagd bij de Natuur- en (weide)vogelvereniging Reusel-De Mierden, en geleverd via de gemeente (persoonlijke communicatie, 8 september 2022), over bekende steenuil territoria en nesten binnen en rondom het plangebied Kleine Hoeven 2 Reusel. Ook is Natuur- en (weide)vogelvereniging Reusel-De Mierden direct benaderd voor aanvullende informatie (persoonlijke communicatie, 31 maart 2023).

Tabel 2.1 Inventarisatiemomenten en weersomstandigheden aanvullend steenuilonderzoek (2023)

Datum	Doel	Tijdstip	Dagdeel	Weersomstandigheden
23 februari	Foerageergebied/leefgebied	18:20 – 20:30	Avond	7°C, droog, onbewolkt, 1 Bft
11 maart	Foerageergebied/leefgebied	19:00 – 21:00	Avond	3°C, droog, bewolkt, 1 Bft
29 maart	Foerageergebied/leefgebied	20:30 – 22:50	Avond	15°C, droog, bewolkt, 3 Bft

Het foerageergebied van de steenuilen wordt in het onderzoek beoordeeld op geschiktheid, waarin de onderverdeling matig, sub-optimaal en optimaal wordt gehanteerd. Zie hiervoor ook het vooronderzoek steenuil³. Optimaal foerageergebied bestaat uit terrein dat jaarrond beschikbaar is als foerageergebied en bestaat uit afgewisseld cultuurlandschap met overhoekjes, ruigere begroeiing en voldoende uitkijkposten zoals paaltjes of bomen.

³ Sweco Nederland B.V., 2022. *Notitie vooronderzoek steenuil Kleine Hoeven 2 te Reusel*. Projectnummer 51009762

Sub-optimaal is foerageergebied dat jaarrond beschikbaar is maar minder optimaal, door bijvoorbeeld afwezigheid van uitkijkposten, of wat intensiever beheerd grasland waar nog wel regenwormen en veldmuizen gevangen kunnen worden. Of doordat het in grootte beperkt is en direct grenst aan minder geschikt foerageergebied. Matig geschikt foerageergebied betreft intensievere agrarische percelen zoals mais- en aardappelakkers welke ongeschikt zijn als ze begroeid zijn (globaal in de maanden juni tot en met september) en beperkt geschikt in de winter als het een kale akker betreft.

Figuur 2.1 locaties waar geluidnabootsingen na afgespeeld ten behoeve van het steenuilonderzoek (rode driehoeken)

2.2 Leefwijze en territoria

Steenuilen zijn sterk verbonden aan het kleinschalige agrarische cultuurlandschap. Steenuilen zijn uitgesproken standvogels, ze verblijven het hele jaar in hun territorium. De vogels hebben relatief kleine territoria, het activiteitsgebied rond de nestplaats is slechts enkele honderden meters in omtrek.

In het broedseizoen is de circa 200 meter rondom de nestplaats van nog groter belang. De voortplantingsperiode begint met de baltsperiode. In zachte winters is dit vanaf januari en in andere gevallen vanaf begin februari. De voortplantingsperiode duurt tot in het najaar, tot de jongen het ouderlijke territorium verlaten. In februari en maart kiest de steenuil een nestholte uit. Steenuilen zijn erg honkvast en trouw aan hun partner. Ze blijven in beginsel het hele jaar en hun hele leven in de buurt van hun eenmaal bezette territorium (BIJ12, 2017b).

De grootte van een territorium (homerange) van een steenuil varieert gedurende het seizoen en is afhankelijk van de kwaliteit van het gebied zoals onder andere voedselaanbod en nestgelegenheid.

De literatuur beschrijft een uiteenlopende territorium grootte:

Het Kennisdocument Steenuil (BIJ12, 2017) beschrijft dat een steenuil territorium doorgaans een grootte heeft van tussen de 5 en de 30 hectare. Uit onderzoek van Sovon Vogelonderzoek Nederland (Van den Bremer L. et al., 2009), is gebleken dat steenuilen binnen het broedseizoen binnen een straal van maximaal 300 meter rond hun nest foerageren. Het meeste voedsel wordt echter dichterbij verzameld. Door Landschapsbeheer Nederland en Steenuilen Overleg Nederland (STONE, 2011) wordt als vuistregel voor de grootte van een territorium gemiddeld 12 ha gehanteerd (Parmentier & Paassen, 2009) ($\pi r^2 =$ circa 200m).

Resumerend kan geconcludeerd worden dat steenuilen met name binnen een straal van circa 126 meter, 200 meter en 309 meter rond de nestlocatie absoluut afhankelijk zijn. Doorgaans kan een straal van 200 meter aangehouden worden (territoria van 12 ha) waarbinnen de steenuil actief is.

De maximum territoriumgrootte van steenuilen is onder andere afhankelijk van voedselaanbod, maar varieert meestal rond een straal van 200 meter (een gebied van 12 ha) rondom de nestlocatie. In gebieden met minder voedselaanbod kan de territoriumgrootte oplopen tot 300 meter (een gebied van 28 ha) rondom de nestlocatie.

3 Resultaten en effectanalyse

3.1 Resultaten

Tijdens het eerste en tweede velbezoek zijn steenuilen bij Hamelendijk 12 vastgesteld. Daarbij is een steenuil op het dak van de boerderij en rondom de stallen waargenomen. De twee steenuilen zijn samen in het plangebied in een akker en op een zandhoop in het zanddepot zowel roepend als foeragerend waargenomen. Ook de akker ten zuiden grenzend aan Hamelendijk 12 wordt gebruikt als foerageergebied door de steenuilen. Het nest bij Hamelendijk 12 is gelegen onder het dak van de stallen op het terrein. Daar zijn volgens persoonlijke communicatie met de (weide)vogelvereniging Reusel-De Mierden, de jongen vaker gezien bij het uitvliegen. Het nest is gelegen op een afstand van circa 45 meter van het plangebied.

Tijdens het derde bezoek waren de steenuilen op locatie Hamelendijk 12 niet gezien. Wel bleek bij dit bezoek dat er een ander koppel steenuilen aanwezig is aan De Strook. Bij het baltsen van dit koppel, reageerden het koppel bij Hamelendijk 12 hierop. Ook de steenuilen die gebruik maken van de kast bij Weijer 4 zijn waargenomen in de kast en in de directe omgeving, zoals de akkers en bomen ten zuidwesten van de kast.

Er zijn geen andere steenuilen aangetroffen in het plangebied.

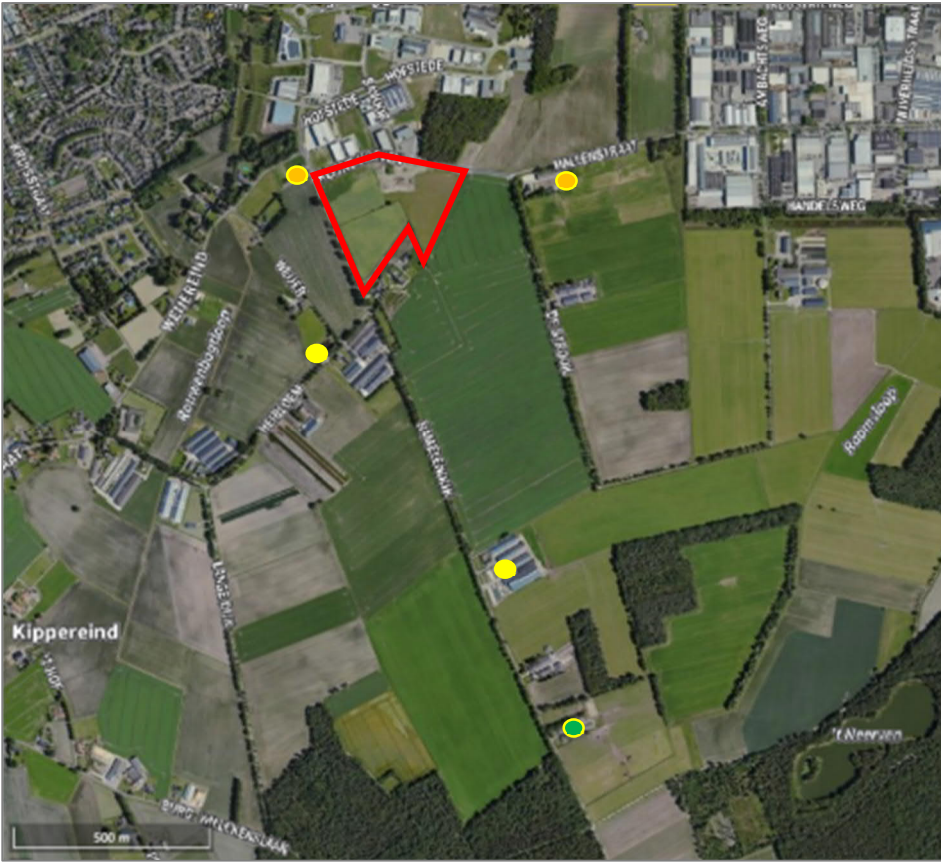
De locaties van bestaande nesten zijn weergegeven in Figuur 3.1. Gele stippen betreffen broedgevallen die gebruik maken van een nestkast. Oranje stippen duiden op een vrij broedgeval. De groene stip betreft een niet gebruikte nestkast. Deze informatie is opgevraagd bij de Natuur- en (weide)vogelvereniging Reusel-De Mierden, en geleverd via de gemeente (persoonlijke communicatie, 8 september 2022 en 31 maart 2023), over bekende steenuil territoria en nesten binnen en rondom het plangebied Kleine Hoeven 2 Reusel. Het vrije broedgeval aan De Strook/Hallenstraat is onbekend bij de vogelwerkgroep en de specifieke locatie van het nest is onbekend. Wel is bekend dat deze uilen geen gebruik maken van het plangebied en met name ten oosten van De Strook voorkomen.

Bij enkele gebieden die in het vooronderzoek⁴ geschikt werden geacht, zijn tijdens het aanvullende veldonderzoek geen steenuilen gehoord of gezien. Zoals (nr. 7) Grasland met bomenrij, struweel en ruigte en poelen en (nr. 5 en nr. 6) tuinen met bomen ten noorden van Hamelendijk 12. Deze gebieden zijn weergegeven in

⁴ Sweco Nederland B.V., 2022. *Notitie vooronderzoek steenuil Kleine Hoeven 2 te Reusel*. Projectnummer 51009762

Figuur 3.2 en Tabel 3.1. Ook nabij Weijer 1 zijn geen steenuilen gezien of gehoord.

Figuur 3.1 bezette nestkasten (gele stippen), vrije broedgevallen (oranje stippen), niet bezet nest (groene stip) in de omgeving van het plangebied (rood omlijnd)

Tabel 3.1 *Beschrijving habitat optimaal geschikt foerageergebied steenuil*

Nummer gebied	Beschrijving habitat / landschapselement
1	Bermstrook met een greppel, ruiger grasland en enkele jonge boompjes
2	Paardenweide met meerdere afrasteringspalen
3	Rommelige tuin, met gazon, schuurtje, en met bomen omheind, gelegen tegen weiland
4	Ruiger weiland, met afrasteringhekken en palen en rommelhoekjes
5	Grote tuinen afwisselend met bomen en gazon
6	Grote tuinen afwisselend met bomen en gazon
7	Grasland met bomenrij, struweel en ruigte en poelen
8	Greppel met gras en enkele struiken en bomen

Figuur 3.2 gebieden optimaal geschikt als foerageergebied voor de steenuil binnen 300 meter vanuit de nestplaats Hamelendijk 12 (gele ster) ten opzichte van het plangebied (zwart omlind), beschrijving staat in tabel 3.1

3.2 Analyse en effectbepaling

Uit de resultaten van het aanvullend onderzoek blijkt dat het plangebied in gebruik is als foerageergebied door de steenuilen die nestelen op het adres Hamelendijk 12. Het gebruik van het plangebied en de omgeving door de steenuilen is zoals eerder in het vooronderzoek is voorspeld, grotendeels bevestigd tijdens het uitgevoerde aanvullend onderzoek. Uit de resultaten blijken drie territoria aanwezig binnen of in de directe omgeving van het plangebied. In figuur 3.3 zijn de globale territoria van de steenuilen in de omgeving van het plangebied weergegeven.

Van een koppel steenuilen, Hamelendijk 12, is het plangebied in het leefgebied gelegen. Het huidige leefgebied van de steenuilen met een nest bij Hamelendijk 12, is weergegeven in Figuur 3.4 *huidige leefgebied steenuilen met nest Hamelendijk 12*. Hierin zijn de geschikte foerageergebieden (matig, sub-optimaal, en optimaal) weergegeven binnen de 300 meter straal van het nest. Door de bouw van het industrieterrein binnen het plangebied, zal er foerageergebied verloren gaan.

Er zijn geen andere steenuilen die gebruik maken van het plangebied. De uilen nabij De Strook maken geen gebruik van het plangebied en komen met name ten oosten van De Strook voor. Hierdoor zullen door de voorgenomen plannen in het plangebied geen effecten optreden op dit koppeltje steenuilen.

Figuur 3.3 globaal territoria van de steenuilen koppels (groen omcirkeld) ten opzichte van het plangebied (rood omkaderd)

Figuur 3.4 huidige leefgebied steenuilen met nest Hamelendijk 12 (gele ster) met onderverdeling geschiktheid foerageergebied: oranje arcering: matig geschikt, lichtgroene arcering: sub-optimaal geschikt, donkergroene arcering: optimaal geschikt, binnen de 300 meter afstand van het nest (rode cirkel) ten opzichte van het plangebied (blauw omlijnd)

Leefgebied steenuilen Hamelendijk 12

In het onderzoek blijkt dat zowel de akkers als het gronddepot binnen het plangebied te worden gebruikt als foerageergebied door de steenuilen. Het gronddepot dient vooral als uitzichtpunt (7.407 m²). Het leefgebied van de steenuilen die hun nestplaats bij Hamelendijk 12 hebben, is niet aanwezig ten noorden van Weijereind. Dit kan dus niet worden meegenomen als onderdeel van het leefgebied, zoals in de eerdere

Figuur 3.4 is weergegeven.

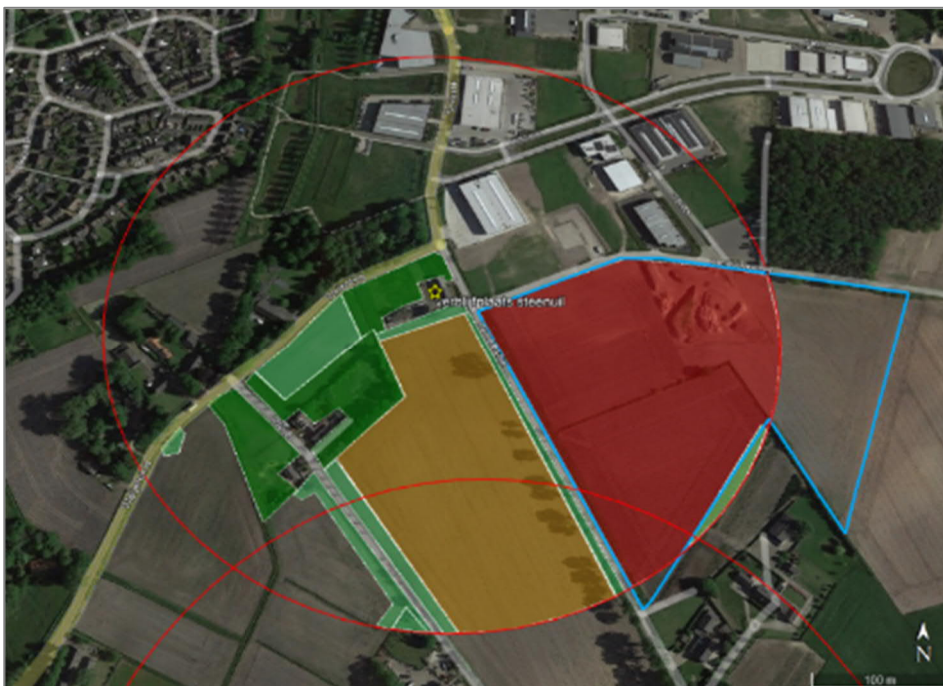
Het foerageergebied dat verdwijnt uit het leefgebied van de steenuilen betreft circa 5.800 m² optimaal, 3.400 m² suboptimaal en 41.200 m² beperkt geschikt (akkers en gronddepot) foerageergebied (omschrijving van deze onderverdeling is omschreven in hoofdstuk 2). Dit betreft circa 29% van optimaal foerageergebied, circa 24% van suboptimaal foerageergebied en circa 56% van beperkt geschikt foerageergebied (akkerland) binnen het leefgebied (territorium) van deze steenuilen dat verloren gaat door de voorgenomen plannen. Het overzicht van het verlies aan leefgebied is weergegeven in Tabel 3.2.

In totaal verdwijnt er 5,04 hectare foerageergebied van de steenuil door de bouw van het industrieterrein. Dit is 47% van het leefgebied. Dit is een dermate groot percentage dat er sprake is van verlies van significant essentieel leefgebied. Een significant negatief effect op de functionaliteit van de verblijfplaats is hierdoor niet uit te sluiten.

Tabel 3.2 aantasting van het leefgebied per categorie, het verlies van leefgebied weergegeven na realisatie van het industrieterrein.

Klasse Leefgebied	Huidige leefgebied (ha)	Verlies leefgebied (ha)	Verlies leefgebied %	Leefgebied over na realisatie (ha)
Beperkt geschikt	7,36	-4,12	-56	3,24
Suboptimaal geschikt	1,4	-0,34	-24	1,06
Optimaal geschikt	2,02	-0,58	-29	1,44
Totaal geschikt leefgebied	10,78	-5,04	-47	5,74

Het nest van het koppel Hamelendijk 12 is aanwezig gebleven tijdens de bouw van bedrijventerrein Kleine Hoeven fase 1, welke zich recht tegenover Hamelendijk 12 bevindt. Fysieke aantasting van de nestplaats is niet aan de orde. Wel is er sprake van het aantasten van essentieel foerageergebied in het leefgebied van deze steenuilen. Dit kan mogelijk effect hebben op het ecologisch functioneren van deze nestplaats. Minder foerageergebied betekend mogelijk een vermindering van functionaliteit van het nest, als gevolg van een vermindering van het voedsel om de jongen groot te brengen of meer energie kosten om het voedsel van verder weg te moeten halen.

Figuur 3.5 leefgebied van de steenuilen (groen, lichtgroen en oranje gearceerd) na aanleg industrieterrein (rood gearceerd) en zonder maatregelen

Met de realisatie van het industrieterrein wordt essentieel foerageergebied binnen het leefgebied van de steenuil aangetast. Hiermee worden verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming overtreden (art. 3.1 Wnb). Essentieel foerageergebied van de steenuil, welke gerelateerd is aan de nestplaats bij Hamelendijk 12 wordt aangetast door de voorgenomen plannen, waardoor de verbodsbepaling vanuit de Wet natuurbescherming (artikel 3.1 lid 2 en 4) wordt overtreden. Het aanvragen van een ontheffing Wnb bij de provincie Noord-Brabant is derhalve noodzakelijk. Tevens zullen mitigerende en compenserende maatregelen getroffen dienen te worden om het verlies van foerageergebied te mitigeren/compenseren.

4 Samenvatting en conclusie

Het leefgebied van het koppel steenuilen dat broedt op locatie Hamelendijk 12, is deels gelegen in het plangebied. Hierin zijn ze meerdere malen gezien en gehoord. De grens van het territoria tijdens de broedperiode ligt ongeveer tot en met het zanddepot van de gemeente. De andere steenuilen koppels in de omgeving, maken geen gebruik van het plangebied. Wel is de steenuil van Weijer 4 gehoord in het akkerland ten westen van de Hamelendijk, waar ook de steenuilen van Hamelendijk 12 gebruik van maken. Door deze akker loopt dus de grens van deze twee territoria.

Het foerageergebied dat verdwijnt uit het leefgebied van de steenuilen betreft circa 5.800 m² optimaal, 3.400 m² suboptimaal en 41.200 m² beperkt geschikt (akkers en gronddepot) foerageergebied. Dit betreft een totaal van 5,04 hectare foerageergebied dat verdwijnt.

Essentieel foerageergebied van de steenuil, welke gerelateerd is aan de nestplaats bij Hamelendijk 12 wordt aangetast door de voorgenomen plannen, waardoor de verbodsbepaling vanuit de Wet natuurbescherming (artikel 3.1 lid 2 en 4) wordt overtreden.

Het aanvragen van een ontheffing Wnb bij de provincie Noord-Brabant is derhalve noodzakelijk. Tevens zullen mitigerende en compenserende maatregelen getroffen dienen te worden.

5 Referenties

BIJ12, 2017 *Kennisdocument Steenuil Athene Noctua*. Versie 1.0, juli 2017

Sweco Nederland B.V., 2022. *Notitie vooronderzoek steenuil Kleine Hoeven 2 te Reusel*. Projectnummer 51009762

Sweco Nederland B.V., 2022. *Verkennd natuuronderzoek Reusel*. Versie C1, projectnummer 51009762. Referentienummer: NL22-648800269-38337

Van den Bremer L., van Harxen R. & Stroeken R. 2009. *Terreingebruik en voedselkeus van broedende Steenuilen in de Achterhoek*. SOVON-Onderzoeksrapport 2009/02. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Bijlage 1 Toetsingskader Wet natuurbescherming: soortenbescherming

In de Wet natuurbescherming (Wnb) is de soortenbescherming in Nederland geregeld. Hierbij worden drie verschillende beschermingsregimes gehanteerd met verschillende verbodsbepalingen:

Soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1 e.v.)

- Lid 1) Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
- Lid 2) Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
- Lid 3) Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
- Lid 4) Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
- Lid 5) Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5 e.v.)

- Lid 1) Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
- Lid 2) Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
- Lid 3) Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
- Lid 4) Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
- Lid 5) Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Andere Soorten (artikel 3.10 e.v.)

- Lid 1) Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - *onderdeel a*) in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen
 - *onderdeel b*) de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - *onderdeel c*) vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor *Vogelrichtlijn*- en *Habitatrichtlijn*soorten geldt dat voortplantings- en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) niet opzettelijk verstoord of vernietigd mogen worden, en dat exemplaren niet opzettelijk mogen worden gedood of verwond. In gebruik zijnde nesten van vogels zijn te allen tijde gedurende het broedseizoen beschermd.

Van een aantal vogelsoorten geniet de vaste rust- en verblijfplaats een aanvullende jaarronde bescherming. Er is een indicatieve landelijke lijst opgesteld⁵, maar provincies hebben de mogelijkheid deze aan te passen.

Vogels met jaarrond beschermde nesten zijn ingedeeld in 5 categorieën, waarbij de nesten van soorten van categorie 1 t/m 4 in principe altijd jaarrond beschermd zijn, en nesten van soorten van categorie 5 enkel wanneer er een zwaarwegend ecologisch belang is om het nest wel jaarrond te beschermen. De categorieën zijn toegelicht in Tekstbox 1.

Ook voor soorten van categorieën 1 t/4 kunnen zich uitzonderingssituaties voordoen waarbij een nest geen jaarronde beschermd behoeft. Dit wordt beoordeeld door een ecooloog. Soorten van categorie 1 t/m 4 zijn de volgende: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw. Van een aantal andere soorten zijn de nesten enkel beschermd indien er onvoldoende alternatieven zijn.

Tekstbox 1 Vogels met jaarrond beschermde nesten.

Op de volgende categorieën gelden de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming het gehele seizoen:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Op soorten van de volgende categorie gelden de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming niet het gehele seizoen:

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze zijn buiten het broedseizoen niet beschermd. Categorie 5-soorten zijn wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Indien dit het geval is, is een omgevingscheck benodigd.

⁵ RVO, 2021. Indicatieve lijst jaarrond beschermde vogelnesten
<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2021/04/Lijst-jaarrond-beschermde-vogelnesten.pdf>

Onderzoeken naar het voorkomen van soorten uit de *Vogelrichtlijn*- en/of *Habitatrichtlijn* hebben een geldigheidsduur van drie jaar. Na deze termijn dient het onderzoek te worden geactualiseerd.

Voor *Andere soorten* geldt dat voortplantingsplaatsen en rustplaatsen (inclusief functionele leefomgeving) van deze soorten niet (opzettelijk) vernietigd mogen worden en dat exemplaren niet (opzettelijk) mogen worden gedood of verwond. Verbodsbepalingen ten aanzien van de verstoring zijn niet van toepassing op deze soorten. Ten aanzien van de *Andere soorten* geldt dat het bevoegd gezag (provincies c.q. ministerie van LNV) de vrijheid heeft om soorten binnen deze categorie onder voorwaarden vrij te stellen van de verbodsbepalingen uit artikel 3.10 Wet natuurbescherming.

Het is ook mogelijk om voor beide categorie soorten te werken volgens een goedgekeurde gedragscode die is afgestemd op de wet, mits de voorgenomen activiteit als zodanig in de gedragscode is beschreven. Er is dan geen ontheffing nodig.

Onderzoeken naar het voorkomen van *Andere soorten* hebben een geldigheidsduur van vijf jaar. Na deze termijn dient het onderzoek te worden geactualiseerd.

Voor beschermde soorten die niet zijn vrijgesteld of voor voorgenomen activiteiten die strijdig zijn met de bepalingen in de wet geldt een ontheffingsplicht. Deze kan alleen worden verleend indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor vogels geldt in afwijking hierop dat voor verstoring geen ontheffing nodig is, indien de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is.

Naast bovengenoemde verbodsartikelen bevat de Wnb een algemeen geldende zorgplicht. Deze zorgplicht is te allen tijde van toepassing en geldt ook voor niet-beschermde flora en fauna:

Zorgplicht (artikel 1.11)

- Lid 1) Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
- Lid 2) De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - onderdeel a) dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - onderdeel b) indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - onderdeel c) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.
- Lid 3) Het eerste lid is niet van toepassing op handelen of nalaten in overeenstemming met het bij of krachtens deze wet of de Visserijwet 1963 bepaalde.